MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF

ANNA FELICE

Seduta tat-18 ta' Gunju, 2015

Rikors Numru. 20/2008

General Workers' Union

vs

L-Avukat Generali

Il-Qorti:

Rat ir-rikors tal-General Workers' Union li permezz tieghu, wara li gie premess illi:

In segwitu ghal talba ta' Josephine Attard Sultana ghal smiegh quddiem it-Tribunal Industrjali, wara li hija allegat li kellha impjieg li gie terminat mill-esponenti ghal ragunijiet mhux validi fil-ligi, hemm prezentament pendenti quddiem l-imsemmi Tribunal kaz dwar l-istess allegata terminazzjoni.

Din il-kawza quddiem it-Tribunal Industrijali ggib ir-referenza 2437JB fl-ismijiet *Josephine Attard Sultana vs 1) Tony Zarb (Segretarju Generali), Gejtu Mercieca (Deputat Segretarju Generali Taqsimiet u Amministrazzjoni), Salv Sammut (President), Michael Parnis (Deputat Segretarju Generali Internazzjonali, Edukazzjoni u Ricerka) u Helen Mallia (Vici-President), ilkoll komponenti l-Amministrazzjoni Centrali tal-General Workers' Union (GWU) u ilkoll membri tal-Kunsill Nazzjonali tal-General Workers' Union (GWU), in rapprezentanza tal-istess Amministrazzjoni Centrali u l-Kunsill Nazzjonali u 2) General Workers' Union*.

It-Tribunal Industrijali gie kostitwit permezz ta' gudikant, ossia Chairperson wiehed. Dan huwa Chairperson maghzul minn panel mahtur mill-Ministru a tenur tal-Artikolu 73(2) tal-Att dwar l-Impiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali ("l-Att").

L-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta jghid hekk:

> "Kull qorti jew awtorità ohra gudikanti mwaqqfa b'ligi ghad-decizjoni dwar l-ezistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew

> obbligi civili ghandha tkun indipendenti u mparzjali; u meta l-proceduri ghal decizjoni bhal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem qorti jew awtorità ohra gudikanti bhal dik, il-kaz ghandu jigi moghti smiegh xieraq gheluq zmien ragonevoli."

L-artikolu 6 (1) tal-Konvenzjoni Ewropea jipprovdi illi:

> "Fid-decizjoni tad-drittijiet civili u ta' l-obbligi tieghu jew ta' xi akkuza kriminali kontra tieghu kulhadd huwa ntitolat ghal smiegh imparzjali u pubbliku fi zmien ragonevoli minn tribunal indipendenti u mparzjali mwaqqaf b'ligi. Is-sentenza ghandha tinghata pubblikament izda l-istampa u l-pubbliku jista' jigi eskluz mill-proceduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, ta' l-ordni pubbliku jew tas-sigurtà nazzjonali f'socjetà demokratika, meta l-interessi ta' minuri jew il-protezzjoni tal-hajja privata tal-partijiet hekk tehtieg, jew sa fejn tkun rigorozament mehtieg, fil-fehma tal-Qorti, f'cirkostanzi specjali meta l-pubblicità tista' tippregudika l-interessi tal-gustizzja."

Hija umli fehma tar-rikorrenti li t-Tribunal Industrijali imwaqqaf bl-artikolu 73 tal-Att dwar l-Impiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali ("l-Att") ma jissodisfax il-kriterji ta' tribunal indipendenti garantit mill-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni Ewropea.

Fl-**ewwel lok**, l-artikolu 73 tal-Att ma jipprovdix biex it-Tribunal Industrijali jkun tribunal imparzjali u indipendenti stante li l-membri tieghu ma jgawdux sigurtà bizzejjed fil-mili tal-kariga taghhom ("**security of tenure**").

Fil-kaz tac-Chairpersons tat-Tribunal, "dawn il-persuni jigu mahtura ghal perjodu li ma jkunx aktar min tliet snin mid-data tal-hatra taghhom u jistghu jergghu jigu mahtura mill-gdid ghal perjodi ohra li kull wiehed minnhom ma jkunx ta' aktar minn tliet snin" Art. 73(2)(b).

Dan ifisser li c-Chairperson tat-Tribunal, huwa soggettat ghas-setgha tal-Ministru li jerga' jahtru mill-gdid fi tmiem it-terminu tal-hatra. Il-ligi tipprovdi ghal perjodu massimu izda l-Ministru jista' jahtar ghal perjodi iqsar. Perjodu massimu ta' tlett snin gie meqjus mill-Qrati Ewropej bhala perjodu qasir li izda jista' jkun accettabbli purchè jkunu soddisfatti kriterji ohra ben definiti li jaghtu sigurtà lill-gudikant. Madankollu, tali kriterji mhumiex soddisfatti fil-kaz odjern. Il-persuna tac-Chairperson fil-fatt hija wkoll soggetta ghar-rieda tal-Ministru li jnehhiha minn fuq il-panel ta' Chairpersons kif l-esponenti tispjega aktar 'l isfel.

Fil-kaz tal-membri l-ohra tat-Tribunal, dawn il-persuni "jinhatru mill-Ministru biex iservu bhala membri tat-Tribunal kull meta tinqala' l-htiega", b'dan li meta (bhal fil-kaz odjern) parti fit-tilwima tkun entità morali mwaqqfa b'ligi u immexxija minn Bord jew korp iehor mahtur mill-Gvern, membru tat-Tribunal jinhatar *ad hoc* mil-Ministru.

Kemm ic-Chairperson tat-Tribunal u wkoll il-membri tat-Tribunal ghandhom il-posizzjoni taghhom fuq it-Tribunal ghal kollox soggetta ghar-rieda tal-Ministru, li jista' jnehhihom mill-lista ta' membri **minghajr htiega li jaghti raguni**. Jehtieglu biss li jikkonsulta ruhu mal-Kunsill Malti ghall-Izvilupp

Ekonomiku u Socjali (MCESD). Madankollu ma jehtieglu l-kunsens ta' hadd u ma jehtieglux li jimmotiva tali sanzjoni.

Fil-fatt, l-unika protezzjoni li jinghataw dawn il-persuni hija dik li tinsab fil-paragrafi (6) u (7) tal-artikolu 73. Il-paragrafu (6) jipprovdi li c-Chairperson jibqa' jservi fil-procedimenti li fihom tkun qed isservi sakemm jintemmu dawk il-procedimenti u ghall-fini tal-interpretazzjoni ta' kull sentenza moghtija fihom. Il-paragrafu (7) jipprovdi li l-isem ta' membru ma jitnehhiex minn fuq il-lista sakemm ikun hemm pendenti procediment li dwarhom tkun giet maghzula bhala membru. Madankollu, huwa car li:

a) Chairperson jista' jitnehha minn fuq il-lista ghal kazijiet futuri, u dan b'mod immedjat.

b) Membru jista' jitnehha minn fuq il-lista ghal kazijiet futuri, hekk kif il-kaz kurrenti jkun deciz minnu.

c) Membru nominat mill-Gvern *ad hoc* f'kaz li jikkoncerna entitajiet pubblici jista' ma jinhatar qatt izjed.

L-Artikolu 73 ghalhekk jippermetti lill-Ministru li jimplimenta passi pseudo-dixxiplinarji fuq ic-Chairperson u l-membri tat-Tribunal. Dawn il-passi ma huma soggetti ghal ebda revizjoni jew censura peress li jaqghu f'diskrezzjoni assoluta tal-Ministru. Huma "soggetti" biss ghall-konsultazzjoni ma' l-MCESD it-tnehhijiet ta' Chairpersons. Ghalhekk, it-Tribunal huwa kostitwit minn persuni li fil-prattika huma subordinati ghar-rieda assoluta u arbitrarja tal-Ministru. Ghalhekk ukoll, fejn l-Att jittratta l-hatra u kompozizzjoni tat-Tribunal qieghed jikser id-drittijijiet kostituzzjonali ta' min jehtieglu jirrikorri quddiemu u min gie intimat li jidher quddiemu, inkluz l-esponenti.

Fit-**tieni lok**, gie a konjizzjoni tal-Union esponenti li hija prassi kostanti tat-Tribunal li jissollecita pariri u opinjonijiet ta' persuna jew persuni estranei ghall-kaz u ghall-partijiet meta jasal biex jiddeciedi dwar il-vertenza li tkun ingiebet quddiemu.

Ikun hemm okkazjonijiet fejn il-partijiet ikunu ilhom xhur (jekk mhux snin) iressqu provi u jaghmlu sottomissjonijiet quddiem it-Tribunal Industrijali izda mbaghad il-membri tat-Tribunal ikunu mistiedna jiltaqghu ma' persuna jew persuni sabiex jaghtuhom parir dwar kif ghandhom jiddeciedu l-vertenza.

Dawn il-laqghat isiru bil-maghluq u fi granet li ma jkunx notifikati lill-partijiet u l-attendenza tal-istess partijiet mhix accetata.

Din il-prassi, oltre li xxejjen l-isforzi li l-partijiet jaghmlu quddiem it-Tribunal, taghmel it-Tribunal Industrijali korp guridiku mhux indipendenti u mhux imparzjali.

B'zieda mal-premess, l-esponenti tirrileva u tenfasizza li l-partijiet ghandhom rikors ghall-Qrati ordinarji biss f'cirkostanzi specifiki fl-istadju ta' appell fuq punt ta' dritt u ghalhekk galadarba parti tkun pregudikata bil-parzjalità (reali jew apparenti) fl-ewwel istanza, ma jkunx fadlilha rimedju shih quddiem Qorti tassew imparzjali u indipendenti, korrettement kostitwita. Lil persuna ma jistax jigi mcahhad li, f'xi stadju, il-kaz tieghu kollu kemm hu jkun mistharreg minn Qorti indipendenti u imparzjali.

Dan kollu premess jesponi ksur manifest u lampanti tad-dritt ghal smiegh xieraq tal-esponenti kif sancit fl-Art. 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem.

Intalbet din il-Qorti biex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi illi l-kostituzzjoni u kompozizzjoni tat-Tribunal Industrijali taht l-att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali (Kap. 452 tal-Ligijiet ta' Malta)

ma jiswiex ghaliex jikser id-dritt ghal smiegh xieraq tal-esponenti, senjatament stante li ma jharisx dak li jghidu l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem, kif sancita taht il-Kap. 39 tal-Ligijiet ta’ Malta u taht l-obbligi internazzjonali tal-Istat ta’ Malta.

2. Taghmel dak li jidhrilha xieraq sabiex jitwettqu l-imsemmija Artikoli tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni Ewropea u hekk taghti kull rimedju jew direttivi opportuni.

B’riserva ta�much kull dritt u azzjoni fil-ligi.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali li in forza taghha gie eccepit illi:

1. Fl-ewwel lok, illi t-Tribunal Industrijali jissodisfa r-rekwiziti kollha ta’ tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b’ligi ai termini tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja.

2. Subordinatament u minghajr pregudizzju ghall-premess illi kif diversi drabi irritjeniet il-Qorti Ewropeja, l-kwistjoni tas-smiegh xieraq trid tigi evalwata fid-dawl ta’ l-assjem kollu tal-proceduri illi jkunu disponibbli ghall-konsiderazzjoni ta’ ilment jew ta’ tilwima. Illi huwa ghalhekk rilevanti f’dan ir-rigward illi d-decizjonijiet tat-Tribunal Industrijali huma wkoll appellabbli fuq punt ta’ dritt lill-Qorti tal-Appell.

L-appell fuq punt ta’ dritt jaghti lil dik il-Qorti fakultà ampja li tikkunsidra l-kwistjoni fl-aspetti kollha rilevanti u ghalhekk huwa wkoll car illi l-assjem tal-proceduri dwar

tilwimiet industrijali u tilwimiet mill-impieg jissodisfaw ir-rekwiziti tas-smiegh xieraq.

3. Inoltre l-allegazzjoni li jigu sollecitati pariri minn persuni estrnajei ghall-kaz ma hix sostanzjata u fi kwalunkwe kaz ma jidhirx li sehhet fil-kaz odjern. Ukoll, ma jirrizultax li xi gudikant sew lokali kif ukoll barrani huwa prekluz taht il-Konvenzjoni Ewropea milli jiehu pariri dwar aspetti legali minn gudikanti jew persuni esperti ohrajn.

4. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat li din il-kawza nbdiet u giet prosegwita flimkien ma kawza numru 19/2008 li wkoll qeghda tigi deciza illum.

Rat l-atti kollha.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet.

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza.

Ikkunsidrat illi permezz ta' din il-kawza General Workers' Union qed titlob minn din il-Qorti dikjarazzjoni illi l-kostituzzjoni u l-komposizzjoni tat-Tribunal Industrijali taht il-Kap. 452 jilledi d-dritt ta' smiegh xieraq kif garantit mill-Art. 6 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Art. 39 (2) tal-Kostituzzjoni.

L-ewwel raguni li taghti l-Union rikorrenti hija dik tan-nuqqas ta' "*security of tenure*" tal-membri li jistghu jitnehhew mill-kariga u ghandhom protezzjoni biss fir-rigward tal-proceduri digà pendenti quddiemhom. Il-Qorti kellha okkazjoni tqis dan l-ilment fil-kawza Nru. 19/2008 ukoll qeghda tigi deciza llum. Ghal konsiderazzjonijiet taghha maghmula f'dik is-sentenza il-Qorti taghmel pjena referenza.

L-istess taghmel il-Qorti ghar-rigward tat-tieni ilment tal-General Workers' Union ghar-rigward tal-prassi adoperata regolarment mit-Tribunal Industrijali li jfittex pariri minn terzi, ghal liema pariri ma jkollhomx access il-partijiet fil-proceduri quddiem it-Tribunal.

Fir-rigward taz-zewg ilmenti il-Qorti tirreferi ghar-rassenja gurisprudenza tal-Qorti Ewropea kif kwotata minnha fil-fuq citata kawza 19/2008.

Ghaldaqstant il-Qorti taqta' u tiddeciedi billi tilqa' l-ewwel talba tal-General Workers' Union u tiddikjara illi l-kostituzzjoni u kompozizzjoni tat-Tribunal Industrijali taht l-att dwar l-Impiegi u Relazzjonijiet Industrijali (Kap. 452 tal-Ligijiet ta' Malta) ma jiswiex ghaliex jikser id-dritt ghal smiegh xieraq, senjatament stante li ma jharisx dak li jghidu l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem. Konsegwentement tordna li kopja ta' din is-sentenza tintbaghat lil President ta' Malta u lill-iSpeaker tal-Kamra tar-Rapprezentanti.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu mill-Avukat Generali.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------